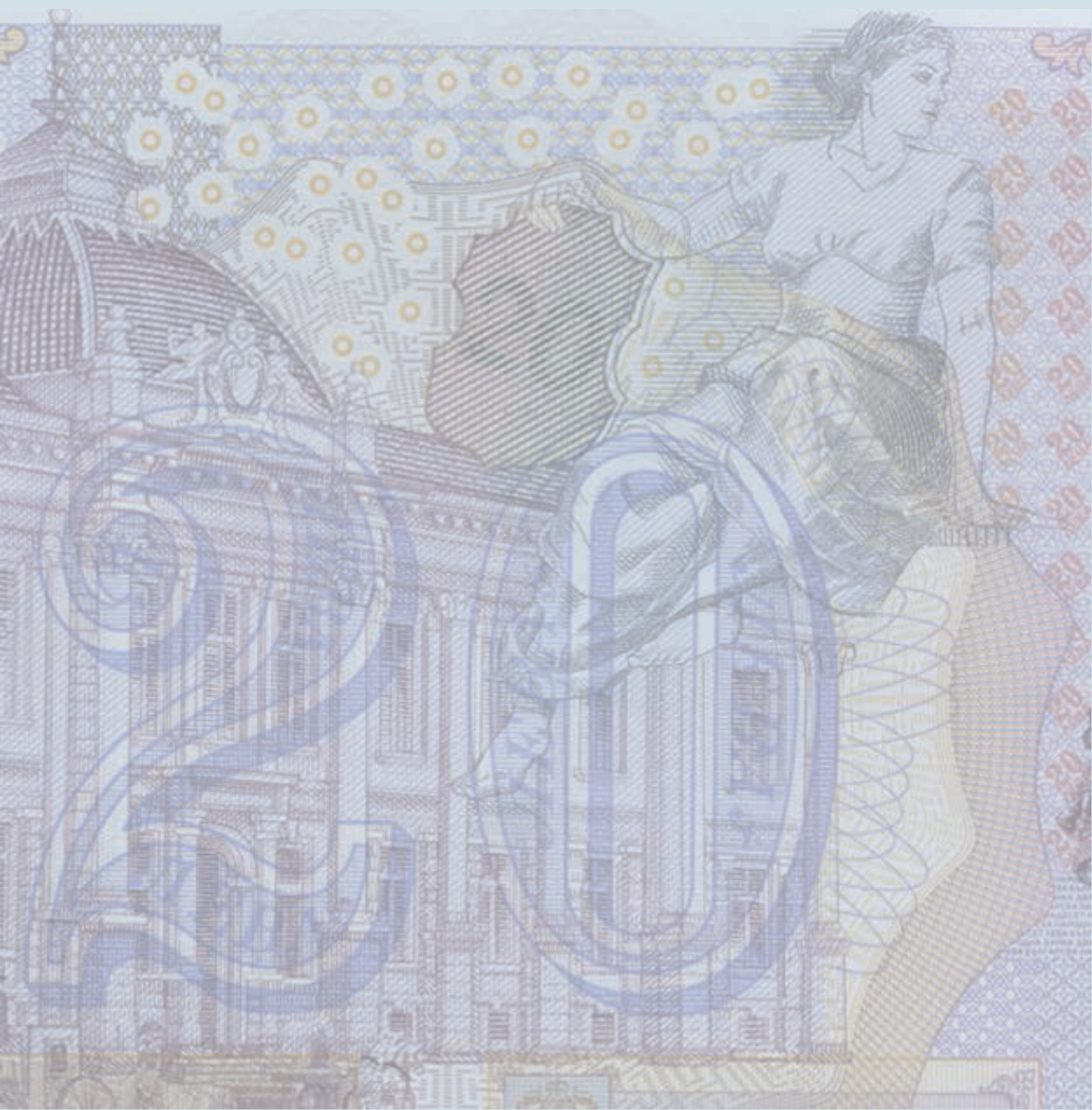

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-КАСОВАТА ДЕЙНОСТ НА БНБ ЯНУАРИ – МАРТ 2019 г.

Съдържание

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение	4
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	7
III. Негодни банкноти и разменни монети	8

© Българска народна банка, 2019
1000 София, пл. „Княз Александър I“ № 1
Интернет страница: www.bnb.bg

Информацията, публикувана тук, може да се ползва без специално разрешение, единствено с изрично посочване на източника.

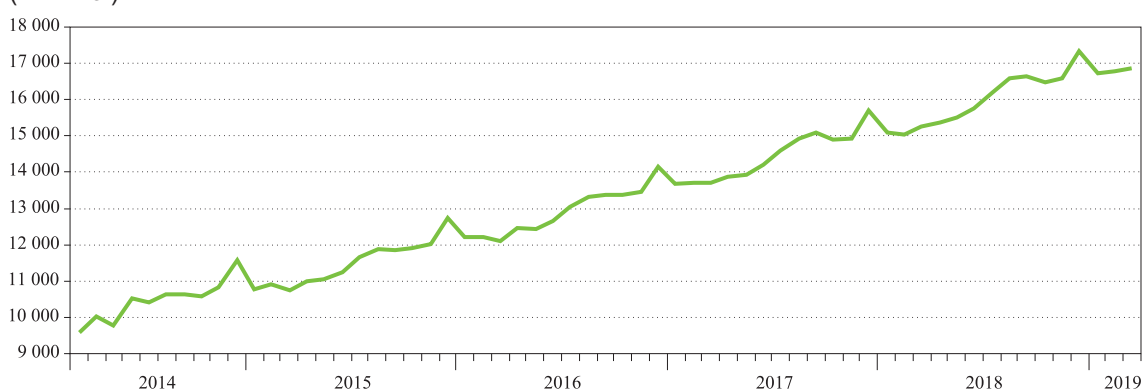
I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на март 2019 г. парите в обращение¹ достигнаха 16 855.9 млн. лв. За едногодишен период спрямо края на март 2018 г. те нараснаха с 10.55%, или с 1608.5 млн. лв. През предходния едногодишен период (март 2017 г. – март 2018 г.) нарастването беше по-ниско като абсолютна стойност (1550.2 млн. лв.), но по-високо в процентно отношение (11.32%).

Пари в обращение (март 2014 г. – март 2019 г.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

През първото тримесечие на 2019 г. динамиката на парите в обращение следваше очертаната през годините сезонност. За този период от годината е характерен отрицателен емисионен резултат, намиращ израз в намаление на парите в обращение спрямо края на предходната година.

Пари в обращение

(млн. лв.)

	31 март 2018 г.	31 декември 2018 г.	31 март 2019 г.
Пари в обращение – общо, в т.ч.	15 247.4	17 325.5	16 855.9
Банкноти	14 867.5	16 901.6	16 423.4
Разменни монети	372.3	416.1	424.7
Възпоменателни монети	7.6	7.8	7.8

Източник: БНБ.

През януари – март 2019 г. парите в обращение намаляха с 469.6 млн. лв., или с 2.71% в сравнение с края на 2018 г. Намалението им е с 0.19 процентни пункта по-ниско от отчетеното за същия период на 2018 г. В рамките на разглеждания

¹ В т.ч.: банкноти и разменни монети, емисии след 5 юли 1999 г., вкл. извадените от обращение без краен срок на обмяна; възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., вкл. извадените от обращение с ненастъпил краен срок на обмяна.

период през февруари и март беше отчетено месечно увеличение на парите в обращение съответно с 0.22% и 0.48%, което не можа да компенсира реализираното през януари намаление с 3.39%.

В края на март 2019 г. дялът на банкнотите в структурата на парите в обращение е 97.43%, като през първото тримесечие на годината той се е понижил с 0.12 процентни пункта спрямо края на декември 2018 г.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на първото тримесечие на 2019 г. е 36.41 лв., което представлява увеличение с 0.96 лв. спрямо края на 2018 г. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 1.47 лв., или с 4.20%, вследствие на по-високите темпове на нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лв. в сравнение с останалите номинали и поради замяната на двулевова банкнота с монета.

Към 31 март 2019 г. дялът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 2.52%, като през първото тримесечие той е нараснал с 0.12 процентни пункта спрямо края на четвъртото тримесечие на предходната година.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на март 2019 г. се запазва на ниво от 0.17 лв., колкото беше и в края на 2018 г. За едногодишен период стойността ѝ нарасна с 0.01 лв. в резултат от навлизането в обращение на монетата с номинална стойност 2 лв.

В края на март 2019 г. дялът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.05% и се запазва без промяна спрямо края на 2018 г.

В изпълнение на монетната си програма за 2019 г. и на основание чл. 25, ал. 1 от Закона за БНБ през първото тримесечие на годината Българската народна банка пусна в обращение сребърна възпоменателна монета „Пловдив – Европейска столица на културата“ с номинална стойност 10 лв. В съответствие с приетата от УС на БНБ „Програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти за 2019 г.“ е предвидено да бъдат емитирани още три нови сребърни възпоменателни монети през годината. С Решение № 11 от 24 януари 2019 г. на УС на БНБ бяха извадени от обращение възпоменателните монети, емитирани през 2013 г., които престанаха да бъдат законно платежно средство от 8 февруари 2019 г. След тази дата емитираните през 2013 г. възпоменателни монети ще се обменят на касите на БНБ по номинална стойност, без ограничение на количеството, без такса и със срок на обмяна до 31 декември 2020 г.

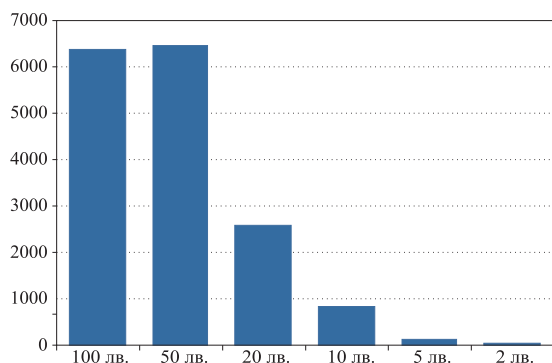
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

В края на март 2019 г. в обращение са 450.9 млн. броя банкноти, които са с 25.7 млн. броя, или с 5.39% по-малко в сравнение с края на 2018 г. За същия период общата им стойност намалее с 2.83% (478.2 млн. лв.), достигайки към 31 март 16 423.4 млн. лв.

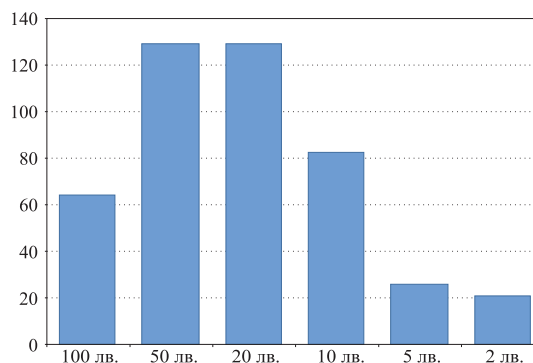
С най-голям дял от 28.73% в общия брой на банкнотите в обращение в края на първото тримесечие на 2019 г. е банкнотата с номинал 20 лв., като към 31 март в обращение са 129.5 млн. броя банкноти с този номинал. С най-малък дял (4.55%) е броят на двулевовете банкноти в обращение.

Структура на банкнотите в обращение към 31 март 2019 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на 2018 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение настъпиха следните промени: дяловете на банкнотите от 10 и 20 лв. намаляха съответно с 0.95 и 0.94 процентни пункта, а тези на банкнотите от 2, 5, 50 и 100 лв. нараснаха съответно с 0.07, 0.13, 0.91 и 0.78 процентни пункта.

За едногодишен период (март 2018 г. – март 2019 г.) банкнотите в обращение се увеличиха с 25.6 млн. (6.02%) по брой и с 1555.9 млн. лв. (10.47%) по стойност.

Промените в структурата по брой на банкнотите в обращение затвърждават тенденцията от предходните години към нарастване на дяловете на банкнотите с висок номинал.

Спрямо края на март 2018 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на номиналите от 50 и 100 лв. нараснаха съответно с 0.83 и 1.13 процентни пункта, а на тези от 2, 5, 10 и 20 лв. намаляха съответно с 1.51, 0.25, 0.04 и 0.16 процентни пункта.

Общата стойност на намиращите се извън касите на БНБ банкноти с номинал 50 лв. в края на март 2019 г. е 6445.5 млн. лв., което им отрежда и най-големия дял (39.25%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял (0.25%) е стойността на двулевовете банкноти в обращение.

В структурата по стойност на банкнотите в обращение дяловете на номиналите от 50 и 100 лв. нараснаха спрямо края на 2018 г. съответно с 0.22 и 1.15 процентни пункта, а тези на банкнотите от 5, 10 и 20 лв. намаляха съответно с 0.01, 0.40 и 0.96 процентни пункта. Делът на банкнотите от 2 лв. остава непроменен спрямо същия период.

Банкнотата от 100 лв. е единствената в структурата по стойност на банкнотите в обращение, чийто дял нараства (с 1.60 процентни пункта) за едногодишен период. Дяловете на останалите номинали намаляват, като най-съществено е понижението на дела на банкнотата от 20 лв. – с 0.75 процентни пункта (от 16.53% на 15.78%). Най-ниско е намалението на дела на банкнотата от 5 лв. – с 0.07 процентни пункта.

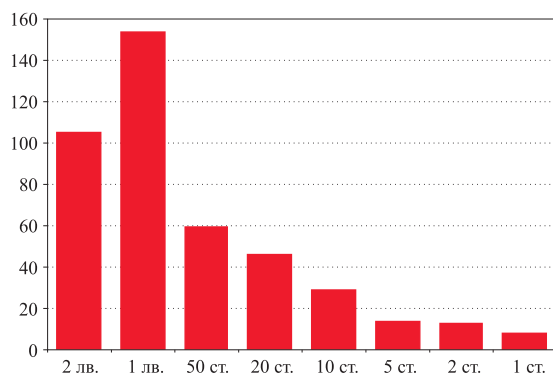
В края на март 2019 г. в обращение са 2465.7 млн. броя разменни монети, които са с 26.2 млн. броя, или с 1.07% повече в сравнение с броя им в края на 2018 г. За същия период общата им стойност се увеличи с 8.6 млн. лв., или с 2.06%, и в края на март 2019 г. достигна 424.7 млн. лв.

Запазва се дългосрочната тенденция към устойчиво нарастване на годишна база на броя на разменните монети в обращение от всички номинали. Спрямо края на март 2018 г. общият брой на разменните монети се увеличи със 153.0 млн. (6.61%), а стойността им – с 52.3 млн. лв. (14.06%). В съответствие с тази тенденция броят на монетите в паричното обращение с най-ниска номинална стойност – от 1 и 2 ст., се увеличи спрямо края на март 2018 г. съответно с 38.9 млн. (5.67%) и с 39.3 млн. (6.65%). Високите темпове на нарастване на броя на монетите с двата най-високи номинала – 1 и 2 лв., са в основата на нарастването на общата стойност на разменните монети в обращение. За едногодишен период броят на монетите с номинал 1 лв. в паричното обращение нарасна с 8.00%, или с 11.3 млн. В процентно отношение най-високо в паричното обращение е годишното нарастване на монетите от 2 лв. (45.68%). Броят им в паричното обращение за една година се увеличи с 16.4 млн. и в края на март 2019 г. достигна 52.3 млн. При останалите номинали нарастването на годишна база е в границите от 4.43% за монетите от 50 ст. до 6.53% при монетите от 5 ст.

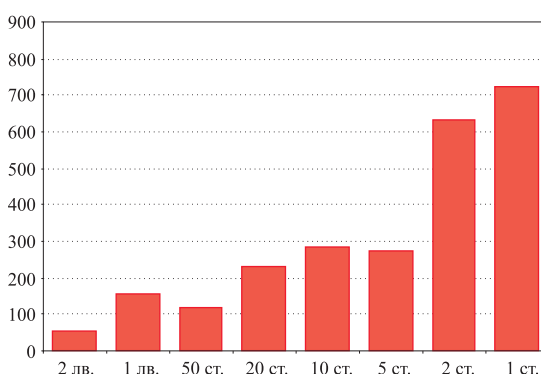
Най-голям дял (29.41%) в общия брой на разменните монети в обращение в края на първото тримесечие на 2019 г. имат монетите от 1 ст., като към 31 март в обращение са 725.2 млн. броя монети с този номинал. С най-малък дял (2.12%) е броят на монетите с номинал 2 лв.

Структура на разменните монети в обращение към 31 март 2019 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на 2018 г. в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 5, 10, 20 и 50 ст. съответно с 0.02, 0.10, 0.08 и 0.11 процентни пункта. За същия период дяловете на монетите от 1 и 2 ст. и от 2 лв. нараснаха съответно с 0.08, 0.11 и 0.12 процентни пункта. Броят на монетите от 1 лв. им отнежда дял от 6.21%, колкото беше и в края на 2018 г.

За едногодишен период спрямо края на март 2018 г. в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 5, 10, 20 и 50 ст. съответно с 0.27, 0.01, 0.16, 0.12 и 0.10 процентни пункта, а дял

ловете на монетите от 2 ст. и от 1 и 2 лв. нараснаха съответно с 0.01, 0.08 и 0.57 процентни пункта.

Общата стойност на монетите от 1 лв. в обращение в края на март 2019 г. е 153.2 млн. лв., което им отнежда и най-големия дял (36.07%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял (1.71%) е стойността на монетите от 1 ст.

Спрямо края на 2018 г. в структурата по стойност на разменните монети в обращение с 1.19 процентни пункта нарасна дялът на монетата от 2 лв. Намалението на дяловете на останалите номинали – от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 ст. и от 1 лв., е съответно с 0.01, 0.02, 0.04, 0.13, 0.20, 0.44 и 0.35 процентни пункта.

В структурата по стойност на разменните монети в обращение за едногодишен период нарасна дялът единствено на монетата от 2 лв. (с 5.35 процентни пункта). Намалението на дяловете на останалите номинали – от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 ст. и от 1 лв., е съответно с 0.14, 0.21, 0.23, 0.57, 0.90, 1.28 и 2.02 процентни пункта.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода януари – март 2019 г. в Националния център за анализ на БНБ са задържани общо 293 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Относителният дял на задържаните през първото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на март 2019 г. възлиза на 0.000065%.

Брой на неистинските български банкноти (януари – март 2019 г.)

	100 лв.	50 лв.	20 лв.	10 лв.	5 лв.	2 лв.
Нециркулирали банкноти	0	0	0	0	0	0
Циркулирали банкноти	4	46	153	84	4	2

Източник: БНБ.

В общия брой на задържаните през първото тримесечие на 2019 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на тези с номинал 20 лв. (52.22%). Броят на задържаните неистински банкноти от 20 лв. представлява 0.000118% от общия брой на намиращите се в обращение в края на март 2019 г. банкноти с този номинал. В структурата на задържаните неистински банкноти, циркулирали в паричното обращение, с по-малки дялове са тези от 10 и 50 лв., съответно с 28.67% и 15.70%. За отчетния период са задържани по четири неистински банкноти съответно от 5 и от 100 лв. и два броя неистински банкноти от 2 лв.

В периода януари – март 2019 г. бяха регистрирани и задържани общо 83 броя неистински български разменни монети, от които 8 броя от 2 лв., 19 броя от 1 лв. и 56 броя от 50 ст. Относителният дял на задържаните през първото

тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на март 2019 г. е 0.000003%.

В изпълнение на законите си функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти, задържани на територията на България, през първото тримесечие на 2019 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 1254 броя евро (от които 154 броя са циркулирали в паричното обращение), 297 броя щатски долари (от които 197 броя са циркулирали в паричното обращение) и 67 броя банкноти от други чуждестранни валути.

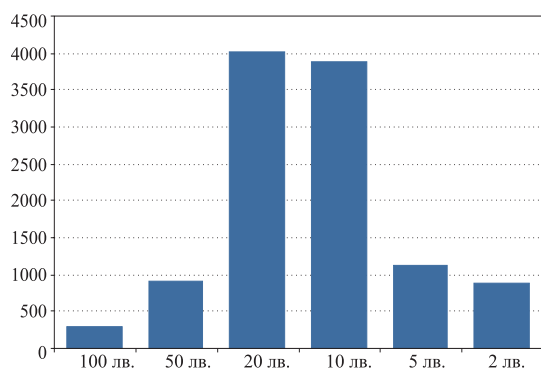
III. Негодни банкноти и разменни монети²

От общия брой проверени за истинност и годност банкноти през периода януари – март 2019 г. като негодни за последващо използване в паричното обращение са отделени 11.1 млн. броя банкноти. Те са с 3.4 млн. броя (23.28%) по-малко от отделените негодни банкноти през четвъртото тримесечие на 2018 г.

За едногодишен период (март 2018 г. – март 2019 г.) отделените негодни банкноти са 53.5 млн. броя, което е със 7.8 млн. броя (12.70%) по-малко в сравнение с отделените през предходния едногодишен период (март 2017 г. – март 2018 г.).

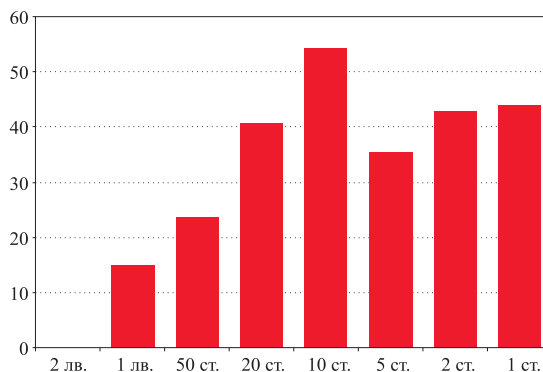
Негодни банкноти (януари – март 2019 г.)

(хил. бр.)

Негодни разменни монети (януари – март 2019 г.)

(хил. бр.)

Източник: БНБ.

При машинната обработка на банкнотите през първото тримесечие на 2019 г. с най-голям дял от общия брой на отделените като негодни банкноти са тези с номинал 20 лв. (36.09%), следвани от банкнотите с номинал 10 лв. (34.88%). Дяловете на банкнотите с номинали 2, 5 и 50 лв. са съответно 7.99%, 10.05% и 8.22%. Най-малък е дялът на отделените като негодни банкноти с номинал 100 лв. – 2.77%.

През първото тримесечие на 2019 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение са отделени 256.2 хил. броя, което е със 70.6 хил. броя по-малко в сравнение с отделените през четвъртото тримесечие на 2018 г.

² Българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като несъответстващи на приетите стандарти за годност и поради това подлежат на унищожаване.

За едногодишен период отделените като негодни разменни монети са 1172.5 хил. броя, които са с 67.1 хил. броя (6.07%) повече в сравнение с отделените през предходния едногодишен период (март 2017 г. – март 2018 г.).

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА ВЪЗПОМЕНАТЕЛНАТА БАНКНОТА С НОМИНАЛ 20 ЛЕВА, ЕМИСИЯ 2005 г.